

כמותם וכיון דלשון פוטר אינו לשון מבורר הו"ל למימר מותר דהוי לשון ברור. ומשני דתנא דברייתא זו כיון שלא הזכיר אלא סברת ר"מ ועלה קאמר ור"א פוטר לא חש לפרש: וממילא רווחי אינך דוכתי דמותיב החכם השלם הנז' דתני פוטר והוא פוטר אבל אסור דגם הרא"ם סובר דלשון פוטר שפיר מתפרש פוטר ואסור. וכל עצמו דהרא"ם אינו אלא דפוטר לאו בכלל שמואל אלא אפשר דיהיה פוטר ומותר וכדאמרן:

ברם הא דרב כהנא הרב יד מלאכי סבר דדברי הרא"ם הל"מ וקשתו דרך על הגהות מרדכי עם האדון הסליחה דלא הל"ל רק דהגהות מרדכי פליג אהך כללא דאטו גברא אגברא קא רמית. ותו דלפום ריהטא המעיין בהגהות מרדכי שם בספ"ק עירובין יראה דקאי על דברי ר"ת למר אחיו רשב"ם וקרוב לומר שכל זה דברי ר"ת. והלא מהר"א ממיץ הוא תלמיד ר"ת ומאי מוטיב לר"ת מדברי תלמידו. ולכל הדברות הגמ"ר כתב כן בעד ר"ת ואין לפצוח פה בזה. ותו דסבר הרב יד מלאכי דהני מילי דהרא"ם פשוטים ומוסכמים ואין הדבר כן והרי התוס' סברי כהגהות מרדכי כמו שהוכיח החכם השלם הנז' דמותבי אכלליה דשמואל מהא דכובלת דקתני ור"א פוטר. וכן יש להוכיח מדברי הרשב"א בחידושיו שם דמקשה הכי משם התוס' ומשני כמה שינויי. וכן מוכח מדברי מרן הבית יוסף סימן שי"ו שכתב וז"ל אסור לצוד פרעוש ברייתא שם הצד פרעוש (ברייתא שם הצד פרעוש) בשבת ר"א מחייב ור"י פוטר ואף דהלכה כר' יהושע מ"מ איסורא מיהא איכא דכל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהנך תלתא עכ"ל וזה שלא כדברי הרא"ם: **אמנם** מ"ש התוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן פרק שמונה שרצים והרב המגיד פ"ז דשבת דפרעוש לר' יהושע היינו פטור אבל אסור אין להוכיח דסברי הפך כלל הרא"ם דנתי דפליגי בהא דפרעוש בפרטות אבל יש מקום לומר דלא ללמד על הכלל

כלו יצא. דלפי מה שכתבנו בעניותנו דכונת הרא"ם דכי קתני פוטר אפשר לפרש פוטר ואסור או פוטר ומתיר אפשר דגם הני רבואתא מצי סברי הכי ובהא דפרעוש שפר קדמיהו לפרושי פוטר ואסור אבל בעלמא אפשר לפרש פוטר ומתיר. הן אמת דיש להכריע דאי הני רבואתא בעלמא שמיע לרבנן לפרושי פוטר ומתיר. הכא גבי פרעוש לא הו"ל בפשיטות דאסור רק הו"ל דהגם דהלשון אינו מכריע יש להם הוכחה דאסור. ומדנקטוה בפשיטות משמע דסברי דאין לחלק בין פטור לפוטר:

הראת לדעת דהתוספות והרשב"א ומרן בית יוסף סברי דאין לחלק בין פוטר לפטור דלא כהרא"ם וקרוב לשמוע דגם הרא"ש והר"ן והרב המגיד פליגי עליה כדאמרן. ואעיקרא דדינא הר"א ממיץ גופיה לא אמרה בהחלט אלא כמסתפק אמרה. ומאחר עלות כן הדבר הקשה על הרב יד מלאכי שיש בו תפיסת י"ד על הגהות מרדכי וכתוב ביה ונעלם סברא זו דהרא"ם. במקום אשר גדולי ישראל רבו עליה. וגם הוא לא אמרה בפשיטות וגם על החכם השלם הנזכר קשה דלפום מאי דנקיט לדברי הרא"ם כפי פשטן אמאי לא הוכיח מדברי כל הגדולים הנז' בדין זה דקאי ביה הרא"ם דרב שרי ורבנן אסרי ודוק:

ה. כלן וכן כל עיקר משמעותו הוא על ג' ולפעמים באשגרת לישן וכיוצא נאמר גם על שנים. ואם הוא אגב חלוקות אחרות נאמר אפילו על אחד כמו שיתבאר בס"ד. והנה הרב מהראנ"ח בדרשותיו פ' חיי שרה השריש לנו דכל לא הוי בציר מתלתא וסמוכות שלו מ"ש התוס' בכתובות דף ח' ע"א וברכות דף י"א גבי ברכות התורה דגרסינן הלכך גמרינהו לתרויהו ול"ג נמרינהו לכלהו דאינם שלש ברכות אלמא כי נאמר כל אין פחות משלשה עכ"ד והבאתיו בספרי הקטן שער יוסף דף פ"ה ע"ג ושם הרגשתי על כלל זה מסר אז"נ ע"ש ואחר זמן כתבתי קצת בזה בליקוטי בס"ד:

הבהבה מבעוד יום. ובלא"ה אינה ראייה דהדוחה ידו נטויה לומר דכיון דתני תנא המכבה את הנר מפני גוים וכו' הגם דת"ק פטר תני ר' יוסי פוטר בכלל כלומר לא זו דפטר את"ק מפני גוים לסטים ורוח רעה וחולה אלא גם מה שת"ק מחייב ר' יוסי פוטר בכלל וז"ל שה"ג בשם ריא"ז. המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה או בשביל החולה שישן אף שאין בו משום סכנת נפשות הרי זה פטור וכן אם הוא מתכוין לחוס על הנר שלא ישרף או לחוס על השמן או לחוס על הפתילה הרי זה פטור לפי שאינו צריך למקום הכיבוי עצמו וכו' ואם כיבה אותו מפני שהוא צריך להבהב הפתילה כדי שתהא נוחה לידלק הרי זה חייב וכו' עכ"ל והרי הוא כמבואר:

ואותה ששנינו פי"ד דכלים כך היא שנויה מקל שעשה בראשו מסמר כמין חזינא טמא סימרו טמא רש"א עד שיעשה בו ג' סדרים וכלן שעשאן לנוי טהורים ושפיר תנן וכלן דאיכא תלתא כמין חזינא וסימרו ועשה ג' סדרים וכל השלשה חלוקות אם עשאן לנוי טהורים. ומ"ש רבינו שמשון וכלן בין חזינא בין מסמרות הדבר פשוט דנקט מסמרות לכלול השתי חלוקות סימרו ועשה ג' סדרים ובעיני הדברים פשוטים ומבוארים:

והנה הרב יד מלאכי אחר שהוכיח מכמה דוכתי [שלא עמדתי עליהם] כתב דאין צורך להאריך בזה דמקרא מלא הוא במשלי כ"ב עשיר ורש נפגשו עושה כלם ה' ומרן בכללי הגמרא דף ק"ט הביא כלל זה מתוס' מציעא דף ל"ט ותימה דהוא פסוק ומשניות ובריתות וש"ס ותו אמאי הוכיח מהתוספות ולא הוכיח מהש"ס ותו דאין ראייה דאמרו שם לאתויי בורח והווי שלשה והביא דברי מהראנ"ח ודחה דבריו וכתב דהרמב"ן בספר הזכות סוף פ"ב דמכות כתב כמהראנ"ח ודבר תימה הוא שהוא נגד כל הנך ראיות זהו תורף דבריו בקיצור גדול ריש מילין הלא בספרתו הרואה יראה את הי"ד הגדולה:

ומן בתר כל אילין האיר זורח ספר הבהיר ^{אוצר החכמה} יד מלאכי לרבין חסידא ובפותחי הן כל יקר ראתה עיני אות של"ו אשר הפליא והרבה להביא ראיות רבות דכל וכן כלם נאמרים על שנים ובנה דייק על מהראנ"ח ומרן כסף משנה פ"ו דיסודי התורה והאריך בזה ע"ש. וכבר בכמה דוכתי אנא נפשאי כתבית דאגב רהטאי וטרדאי לא רמינא אנפשאי ^{אוצר החכמה} אשימה עיני בסוגיות ודינים ותשובות אשר העלה ואשר הביא הרב יד מלאכי. ואני אמרתי בחפזי מה ^{אוצר החכמה} שיקלוט העי"ן. וחזיתיה להרב הכהן בראשית מאמר פתח בברכות וז"ל כלם וכן כל שייך לומר אף על שנים כן למדתי ממשנה שלימה דפרק כיצד מברכין דף מ' א' דתנן התם ועל כלם אם אמר שהכל וכו' הא קמן מבואר דנקט לשון כלם אף דלא קאי ^{אוצר החכמה} אלא אפירות אילן ופירות הארץ דתרי מיני נניחו והכי מוכח תו פרק במה מדליקין דף כ"ט ב' דקתני ר' יוסי פוטר בכלל חוץ מן הפתילה הרי דרבי יוסי דמפיק פתילה פשו להו נר ושמן שהם שנים ^{אוצר החכמה} ועליהו קאי מלת בכלל ותו תנינן בכלים פי"ד משנה ב' וכלן שעשאן לנוי טהורין וקאי אחזינא ומסמר הנזכרים שם וכמ"ש הר"ש עכ"ל ואני הפעוט ^{אוצר החכמה} אומר דהני תלתא דמייתי אחד הרואה נתמ"ה וסילק את למודי"ו. דהא דתנן על כלם אם אמר שהכל נהיה בדברו כבר פירשו הרמב"ם ורבינו עובדיה על כלן אפילו פת ויין והיינו כרבי יוחנן וא"כ הרי איכא ארבעה לר' יוחנן דקי"ל כותיה. ואפילו לרב הונא הרי איכא ירקות דתני לעיל בסמוך והרי איכא תלתא ופשוט:

ומאי דתנן פרק במה מדליקין ר' יוסי פוטר בכלל הרי מבואר בש"ס דף ל"א ע"ב דמאי דמחייב ר' יוסי היינו בפתילה שצריך להבהבה שלא הבהבה מבעוד יום דבההיא אפילו ר"ש מודה דקמתקן מנא. וא"כ הרי פטר ר' יוסי גם בפתילה שהבהבה מבעוד יום ולהכי תני רבי יוסי פוטר בכלל דאיכא תלתא נר ושמן ופתילה שהבהבה ומפיק פתילה שלא

ואני בעניי אומר דהדבר מפורסם דהסברא עיקר גדול בכל התורה וכדאמרינן בעלמא אי סברא למה לי קרא. והכא הדבר ברור דלשון כל וכן כלם משפטו ביותר על שנים והוא עיקר משמעות תיבת כל ותיבת כלם ואי חזינן תיבת כל או כלם שאין לישוב תחת שלש וליכא תרי נאמר דלאו דוקא ואשגרת לשון הוא. וכן מהראנ"ח ז"ל שם מייתי מהתוספות בכתובות דף נ"ד עמ"ש לית הלכתא ככל הני שמעתתי דלאו דוקא והגם דכונת התוספות דלא קאי אכל מאי דאתמר לעיל וכמ"ש מרן בכללי הגמרא דף צ"ט ע"ג ה"ה נימא דאע"ג דליכא אלא תרי וכל לאו דוקא. וכן מייתי מהראנ"ח שם מהתוס' בשבת דף כ"ד שפירשו כל הני שמעתתי אבי תרי לחוד ורצונו דלדעת התוספות לאו דוקא ע"ש באורן. ומעתה מה כל החרדה הוה הרי דברי הרמב"ן ומהראנ"ח טעמם ונימוקם עמם מצד הסברא ומשפט הלשון. והכתוב במשלי עושה כלם ה' אף דהמתרגם תרגם תרויהון מ"מ כתיב כלם כיון דאיכא כמה מיני עושר וכמה מיני עוני מינים ממינים שונים ולהכי כתיב עושה כלם ה' לכלול כל המנים ואופנים נבדלים וסוגים חלוקים והוה לפי פשט הכתוב אמנם דרך דרש יש ליישב הטב ולא אתאן הכא לדרשא. והמשניות כבר כתבנו דלקוצר דעתנו אין ראיה. ואם בשאר ראיות המצא ימצא דלא אפשר למצוא אלא תרי נאמר דלאו דוקא ואשגרת לישן הוא כמ"ש מהראנ"ח עצמו מהתוספות דכתובות דף נ"ד דכל הני שמעתתא לאו דוקא אכל מאי דאתמר וה"נ נאמר דהיכא דליכא תלתא כל לאו דוקא ומוכרח שכך סבר הרב מהראנ"ח בעד התוס' כמדובר. ומרן הקדוש להכי מייתי מהתוספות דמציעא לומר דאשכחן כל על שנים ור"ל דלאו דוקא כל. ומייתי מהתוספות דבש"ס אינו מפורש חלוקת שבויים והתוספות פירשו וכלן על גטושים ושבויים. ומאי דקאמר הש"ס לאתויי בורח ממרדין זהו מכח היתור ואינו פירוש וכלן בעצם כאשר ישכיל המסתכל

יפה וכן משמע מהתוספות ודברי רבינו יהונתן שהביא יש לדחות ובהכי נתיישבו דברי מרן ז"ל כאשר יראה המעיין ודוק כי קצרתי :
 ואשר החכמה ^{אוצר החכמה} וראיתי להרב החסיד במענה לשון חכמים אות רצ"ב שהוכיח מדברי הרא"ש ספ"ק דברכות גבי ברכות התורה דכל לא תבא פחות משלשה ומטי בה משם מהראנ"ח פ' חיי שרה וכתב וצריך עיון מפרק המפקיד דף ט"ל תנא וכלן שמין כאריס ומוקי לה תלמודא דאנטושים דר' שמעון בן גמליאל קאי ושם בעי ש"ס לאתויי מאי ומשני לאתויי בורח וכו' נראה דעל שנים לבד שייד לומר וכלן עכ"ל וקצת יש להרגיש דמהראנ"ח יליף לה מהתוספות ואמאי בחר לאתויי מהרא"ש. ותו דלא זכר דמרן בכללי הגמרא יליף מההיא דהמפקיד ומרן יליף לה מהתוספות והוא מהש"ס ותו דפשט דבריו נראה דמפרש וכלן שמין אנטושים ובורח והם שנים ואם כך כונתו קשה דהאיכא שבויין כמ"ש התוס' והם שלשה כמ"ש הרב יד מלאכי. ותו דהרי מהראנ"ח כתב דבתוספות כתובות דף נ"ד כתבו דכל הני שמעתתי לאו דוקא והביאו הוא ז"ל בסמוך אות רצ"א וא"כ למה הצריך עיון מהא דכלן שמין נימא לאו דוקא וככל ^{אוצר החכמה} האמור לעיל :

עלה בדינו דמשמעות תיבת כלם ותיבת כל הוא על שלשה וזמנין דמשכחת על שנים ולא דוקא כל ואם הוא אגב חלוקות אחרות כההיא דשבועת העדות כל שמות האמורים בלוט כל מלכיא האמור בדניאל מצינו דנאמר כל על אחד גמי כמו שכתבו הריטב"א בחידושי ו הרא"ש בתוספותיו שם פרק שבועת העדות גבי כל שמות האמורים בלוט וכן כתב הרדב"ז בלשונות הרמב"ם סימן ס"ז וכן כתב הרב מהר"א אלפאנדארי בס' מרכבת המשנה גם בחלוקת כל מלכיא ע"ש פ"ו מה' יסודי התורה :

ו. כל שמעתתא דמתאמרא בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן הכי אמרינן בנוזר דף נ"ו ע"ב ואני בעניי